

Petrovska I.P.

assistant of the Faculty of Management and Marketing NTUU «KPI»

Nosov A.O.

student FMM NTUU «KPI»

SUPPORT OF COMPETITIVENESS OF ENTERPRISE ON THE BASIS OF DEVELOPMENT AND CHOICE OF COMPETITION STRATEGIES IN THE CONDITIONS OF SYSTEM CRISIS OF ECONOMY

In the article the problems of maintenance of competitiveness of enterprises are identified in the conditions of system crisis of economy. The basic lines of such crisis are certain and the necessity of development and choice of competition strategies which can become the real base of crisis sustainable management.

Keywords: competitiveness, competition strategy, system crisis, competition environment, crisis sustainable management.

Підлісна О.А.

канд. технічних наук, доцент

Національний технічний університет України «КПІ»

Геворгян А.А.

спеціаліст ФММ НТУУ «КПІ»

УПРАВЛІННЯ РЕНТАБЕЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

У даній статті на базі теоретичних досліджень вітчизняних вчених і результатів власного досвіду проаналізовані методи розрахунку рентабельності машинобудівних підприємств, а також визначено позиції з яких рентабельність вимірює прибутковість підприємства. Визначено основні фактори підвищення ефективності виробництва. Проведений аналіз свідчить, що для прийняття управлінських рішень важливо знати не тільки фактори, що впливають на величину й структуру собівартості, але й причини, що визначають зміну рентабельності. Це і формує актуальність проведеного дослідження. Таким чином, було визначено, що управління рентабельністю сьогодні базується не на великих технологічних проривах і масованих інвестиційних ін'єкціях виробництва, а розраховане на незначні, на перший погляд, але постійні, щоденні поліпшення наявного виробничого потенціалу підприємства. На прикладі підприємства ПАТ «АвтоКраз» було доведено, що як об'єктивна економічна категорія рентабельність характеризує прибуток, прибутковість, фінансовий результат діяльності підприємства. Рентабельність – синтетичний показник, що відбиває багато сторін діяльності підприємства за певний період.

Ключові слова: рентабельність, прибуток, управління, підприємство, прибутковість.

Постановка проблеми. Ринкова економіка визначає конкретні вимоги до системи управління підприємствами. Необхідне швидко реагувати на зміну господарській ситуації з метою підтримки стійкого фінансового стану і постійного удосконалення виробництва відповідно до зміни кон'юнктури ринку.

В умовах перманентної кризи і складних міжнародних викликів постає питання оперативного реагування на економічні процеси з метою утримання і розвитку промислового виробництва.

Безпосереднім результатом діяльності підприємства служить прибуток, але як абсолютна величина він приблизно відображає ефективність підприємницької діяльності. Точнішу оцінку функціонування організацій дає рентабельність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями аналізу рентабельності підприємств і організацій займалися такі науковці, як С.Ф. Покропивний, О.В. Мазуренко, В.В. Посиляєв, П.Т. Саблук, І.Н. Топіха, С.П. Ярошенко, Л.А. Лахтіонова, М.В. Бець, О.В. Павловська та інші. Основними напрацюваннями їх стало розуміння підходів до порівняння «дохід-витрати» Деякі науковці як В.І. Іващенко, В.П. Савчук приділяють основну увагу дохідності, а Є.С. Карнаухової С.Г. Колеснева витратам.

Машинобудування, як стратегічний комплекс розвитку держави, вимагає активного управління. Таким чином, систематизація і узагальнення досвіду та напрацювань допоможе керівникам і власникам підприємств в виборі інструментів для оперативного менеджменту, що і визначає актуальність обраної теми.

Мета роботи – на прикладі машинобудування як галузі економіки проаналізувати ефективність організаційно-економічного управління рентабельністю підприємства.

Виклад основного матеріалу. Рентабельність (від йому. *rentabel* – прибутковий, дохідний), показник економічної ефективності виробництва на підприємствах. Комплексно відображає використання матеріальних, трудових і грошових ресурсів [1].

Розмір прибутку відбиває внесок підприємства в зміцнення економіки країни. Однак тільки за розміром прибутку не можна характеризувати діяльність підприємства чи говорити про ступінь ефективності його господарювання.

Практика свідчить, що для отримання відповіді чи ефективно підприємство, необхідно суму отриманого прибутку зіставити з витратами на виробництво продукції або з розмірами виробничих фондів і оборотних коштів. Отриманий рівень прибутковості (рентабельності) виробництва можна виразити подвійно: як відношення прибутку до суми витрат підприємства на виробництво й реалізацію продукції, тобто до собівартості

(формула 1) і як відношення прибутку до середньорічної вартості основних виробничих фондів і нормованих оборотних коштів (формула 2)[1]. Показник рентабельності за формулою (2) є директивним і затверджується підприємством у вигляді загальної рентабельності й розрахункової формули [2].

$$R1 = \Pi / C;$$

$$R2 = \Pi / \Phi;$$

де Π – прибуток, Φ – середньорічна вартість основних виробничих фондів і нормованих оборотних коштів, C – собівартість.

Таким чином, зниження витрат – єдиний шлях для підприємства, щоб збільшити прибуток і підвищити рентабельність. Прибуток, рентабельність, ціна, кредит – основні важелі інтенсифікації виробництва, ефективного використання всіх наявних ресурсів. Метою підприємства стає не тільки одержання прибутку, але й забезпечення високої рентабельності господарської діяльності. Рентабельність відбиває рівень прибутковості щодо певної бази. Підприємство рентабельне, якщо суми виторгу від реалізації продукції достатньо не тільки для покриття витрат на виробництво й реалізацію, але й для утворення прибутку [2].

Отже, рентабельність доцільно розглядати з двох позицій – як об'єктивну економічну категорію і як кількісний показник.

Викладене вище свідчить, що для прийняття управлінських рішень важливо знати не тільки фактори, що впливають на величину й структуру собівартості, але й причини, що визначають зміну рентабельності. Це і формує актуальність проведеного дослідження.

Дослідження показали, що як об'єктивна економічна категорія рентабельність характеризує прибуток, прибутковість, фінансовий результат діяльності підприємства. Рентабельність – синтетичний показник, що відбиває багато сторін діяльності підприємства за певний період.

Аналіз фінансової звітності підприємств і підходів до державного контролю за діяльністю цих підприємств показав, що інтерес до рентабельності є у всіх сторін: працівників підприємства, держави, контрагентів, кредиторів і позичальників [2].

Підвищення рівня рентабельності для підприємства означає зміцнення фінансового становища, отже, збільшення засобів, що йдуть на матеріальне стимулювання працівників підприємства. Для менеджменту підприємства показник рентабельності – це інформація про результати, застосовувану тактику й стратегію, а також доцільність її коригування.

Показники рентабельності вимірюють прибутковість підприємства з різних позицій і групуються відповідно до інтересів учасників економічного процесу (рис. 1).

Розглянемо розрахунок рентабельності на прикладі даних ПАТ «АвтоКраз», наведених у табл. 1.

Як бачимо з наведених даних, рівень рентабельності, розрахований за формулою 1. У 2013 р. підприємство підвищило свою рентабельність на

0,87 % у порівнянні з 2012 роком, тобто у 2013 році підприємство працювало більш ефективно. Вартість виробничих фондів й оборотних коштів у 2012 р. була нижчою, ніж у 2013 р.

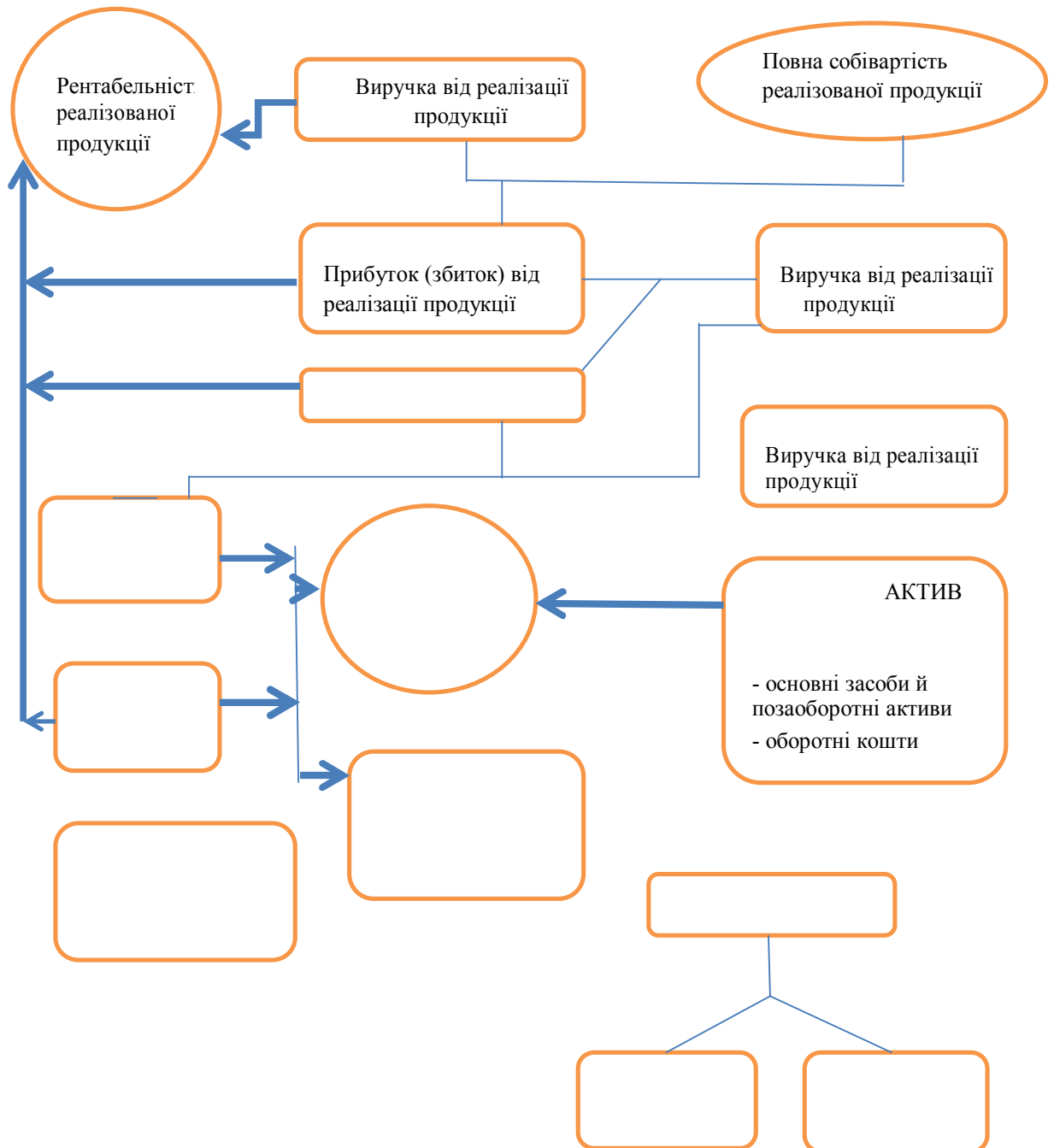

Рис. 1. Групування показників рентабельності [3].

Розраховуючи рентабельність підприємства за формулою (2), виявляємо, що рентабельність за 2012 р. склала – 0,6 %, а в 2013 р. 0,63 %. Це говорить про те, що підприємство в 2013 р. працювало з більшою ефективністю, ніж у 2012 р. Обчислення рентабельності за формулою (2) дозволяє більш правильно враховувати об'єктивні розходження, що існують у технічній оснащеності й інших суб'єктивних факторів виробництва. Розрахунок рентабельності за формулою (1) має також свої

переваги. Якщо підприємство випускає декілька видів продукції, використовуючи ті самі засоби виробництва, підрахувати рентабельність кожного виду продукції за формулою (2) неможливо. У цьому випадку застосовується формула (1).

Таблиця 1

Розрахунок рентабельності ПАТ «АвтоКраз» за 2012 р., 2013 р.

Показник	Дані ПАТ «АвтоКраз»	
	2012 р.	2013 р.
Прибуток (П), тис. грн	15205	19578
Собівартість продукції (С), тис. грн	618277	589124
Середньорічна вартість основних виробничих фондів і нормованих оборотних коштів (Ф), тис. грн	2389494	3277097
Рентабельність (R1), за формулою 1, %	2,45	3,32
Рентабельність (R2), за формулою 2, %	0,64	0,6

*Таблиця складена автором на підставі результатів дослідження фінансової звітності підприємства

Оскільки при багатоміноменклатурному і багатоасортиментному виробництві основним критерієм рентабельності стає собівартість, то виявлення резервів її зниження має опиратися на комплексний техніко-економічний аналіз роботи підприємства, а саме: вивчення технічного й організаційного рівня виробництва, використання виробничих потужностей та основних фондів, сировини й матеріалів, робочої сили, господарських зв'язків

Проведені дослідження показали, що на більшості машинобудівних підприємств підвищення продуктивності праці розглядається як основний фактор у зниженні собівартості машинобудівної продукції. Це пов'язано з тим, що питома вага заробітної плати тут досягає 38 %, а простої устаткування через недоліки в організації виробництва, неритмічності роботи – до 25-30 %, коефіцієнт використання універсальних верстатів за потужністю не перевищує 0,30-0,4.

Наступним кроком управлінським формування рентабельності в машинобудуванні повинно стати управління матеріально-енергетичними ресурсами, витрати на які становлять більше 60 % загальних витрат підприємства.

Аналіз сучасного стану машинобудівних підприємств на прикладі ПАТ «АвтоКраз» показав, що основним фактором підвищення ефективності виробництва сьогодні стає удосконалювання управління. Це пов'язано насамперед із тим, що змінилася структура витрат виробництва: основну їх частину становлять матеріально-енергетичні витрати, витрати з утримання й експлуатації устаткування, накладні витрати (з транспортування й зберігання виробів) тощо.

Звідси вирішальне значення для підвищення ефективності машинобудівного виробництва має скорочення термінів установки, переналагодження промислового устаткування, запуску у виробництво нового виробу або технології, усунення всіх видів внутрішньовиробничих втрат, перевитрати матеріалів, сировини, енергії, у тому числі й втрат від браку, втрат у вигляді незавершеного виробництва, внутрішньозаводських запасів та ін.

Відмінна риса сучасного машинобудівного виробництва – це постійна боротьба з усіма видами втрат на виробництві, постійний пошук поліпшень у методах і формах організації виробництва, підвищення продуктивності, гнучкості й оперативності виробництва, якості продукції, у рівні обслуговування споживачів [4].

Таким чином, управління рентабельністю сьогодні базується не на великих технологічних проривах і масованих інвестиційних ін'єкціях виробництва, а розраховане на незначні, на перший погляд, але постійні, щоденні поліпшення наявного виробничого потенціалу підприємства.

Дослідження показують, що усі показники ефективності виробництва й управління повинні підвищуватися одночасно. Для постійного пошуку джерел зниження втрат залучають працівників усіх рівнів, включаючи рядових робітників та службовців.

Висновки. Проведений аналіз показав, що навіть при управлінні рентабельністю першорядного значення набуває активізація людського фактора. Серед основних резервів росту продуктивності праці, зниження собівартості й підвищення рентабельності на основі активізації людського фактора стають раціональне використання робочого часу, скорочення непродуктивних витрат і втрат. Для зміцнення дисципліни важлива висока організація самого процесу виробництва.

Іншим важелем управління рентабельністю є соціальна і корпоративна відповідальність підприємства: через якість продукції, надійність та етику виробів, належне використання основних виробничих фондів, дотримання порушує правил експлуатації природних ресурсів.

Таким чином, усі фактори,, що впливають на рентабельність підприємства, можна поділити на групи:

1) матеріально-технічні, які містять у собі: склад і технічний рівень знарядь праці, якість предметів праці, ступінь механізації й автоматизації виробництва, інтенсивність технологічних процесів;

2) організаційні, які характеризуються рівнем концентрації й спеціалізації виробництва, ступенем його безперервності, ритмічності, збалансованості, досконалістю систем управління, організації й обслуговування робочих місць, співвідношенням зайнятих в основному й допоміжному виробництві, умовами праці;

3) економічні фактори, які містять у собі дієвість системи матеріальної зацікавленості колективу й окремого працівника в досягненні найвищих результатів, ефективність планових, фінансових та інших

економічних заходів, що спонукають трудові колективи безупинно підвищувати результати своєї роботи;

4) соціальні фактори. Головні з них культурно-технічний і моральний рівень кадрів, їх освіта й кваліфікація, ефективність форм морального заохочення.

Провідними сьогодні вважають економічні фактори, як такі, що найбільш повно охоплюють усі елементи процесу виробництва – засоби, предмети праці й саму працю.

Таким чином, управління рентабельністю підприємства є об'єднуючим фактором всього комплексу завдань з організації, планування і управління підприємством.

Список використаних джерел

1. Баргашевська Ю.М. Розвиток машинобудування України: стан, проблеми, перспективи // Європейський вектор економічного розвитку. – 2010. – №1. – С.19-25.

2. Дудко А.І. Рентабельність як показник ефективності функціонування підприємства // Економічні науки. – 2011. – №10. – С.55-58.

3. Серединська І. Машинобудівна галузь України та стан управління її підприємствами // Галицький економічний вісник. – 2011. – №4(33). – С.74-81

4. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2005. – 57 с

5. АвтоКраз – офіційний сайт [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.autokraz.com.ua/index.php/ru/>

Подлесная Е.А., Геворгян А.А.

УПРАВЛЕНИЕ РЕНТАБЕЛЬНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ

В данной статье на базе теоретических исследований отечественных ученых и результатов собственного опыта проанализированы методы расчета рентабельности машиностроительных предприятий, а также определены позиции из которых рентабельность измеряет прибыльность предприятия. Определены основные факторы повышения эффективности производства. Проведенный анализ свидетельствует, что для принятия управленческих решений важно знать не только факторы, влияющие на величину и структуру себестоимости, но и причины, определяющие изменение рентабельности. Это и формирует актуальность проведенного исследования. Таким образом, было определено, что управление рентабельностью сегодня базируется не на крупных технологических прорывах и массивных инвестиционных инъекциях производства, а рассчитано на незначительные, на первый взгляд, но постоянные, ежедневные улучшения имеющегося производственного потенциала предприятия. На примере ОАО «АвтоКрАЗ» было доказано, что как объективная экономическая категория рентабельность характеризует прибыль, доходность, финансовый результат

деятельности предприятия. Рентабельность – синтетический показатель, отражающий многие стороны деятельности предприятия за определенный период.

Ключевые слова: рентабельность, прибыль, управление, предприятие, доходность.

Pidlisna O.A., Gevorgyan A.A.

MANAGING THE PROFITABILITY OF THE ENTERPRISES OF MECHANICAL ENGINEERING

In this article, based on theoretical research of local scientists and the results of their experience analyzed methods of calculating the profitability of engineering companies, and also the position of profitability which measures the profitability of the company. The main factors to improve production efficiency. The analysis shows that for management decisions not only important to know the factors that influence the size and cost structure, but also the causes that determine the change in profitability. This forms the relevance of the study was thus determined that profitability management today is not based on major technological breakthroughs and massive investment injection production, and is designed for minor at first glance, but constant, daily improvement of existing production capacity of enterprises. On the example of PJSC «AvtoKRAZ» has been proven that as an objective economic category profitability characterizes income, profitability, financial performance of the company. Profitability – synthetic index that reflects many aspects of the enterprise for the period.

Keywords: profitability, revenue management, enterprise, profitability

Сіренко А.П.

к.ф.-м.н. НТУУ «КПІ»

Соломенко А.Ю.

студентка ХТФ НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМИ УМД УДППЗ «УКРПОШТА»

В цій статті висвітлені проблеми УМД УДППЗ «Укрпошта» економічного характеру, а саме як змінювалось підприємство та його асортимент з початку існування до сьогодні. Це можна побачити з таблиці, яка приведена в статті нижче та в самій статті. Та це не єдина причина, яка згубно вплинула на теперішнє економічне становище підприємства. До цього можна віднести як внутрішній, так і зовнішній вплив. Внутрішнім впливом являється вище згадані зміни у асортименті; часта зміна керівництва, яка не має уявлення про поштову справу (некваліфіковані працівники); зменшення кількості працюючих через неспроможність платити заробітну плату в повному об'ємі (низька